

[Landbrugsministeren.]

Jeg må komme med en enkelt rettelse. Hr. Erik Hansen tog en bemærkning op fra debatten om det foregående lovforslag. Jeg vil bare sige, at det er en misforståelse, når hr. Erik Hansen nævner, at jeg selv skulle have 300 tdr. land. Absolut ikke. Jeg har udført arbejdet for andre, så jeg har været en ydmyg tjener for andre i dette arbejde. Selv har jeg ikke haft råd til at dræne, det er noget helt andet.

Hr. Erik Hansen var nervøs for, kunne jeg forstå, at vores omkostninger vedrørende lovens administration ville stige. Jeg tror, jeg kan sige med sikkerhed, at de ikke vil stige, eftersom vi nu har muligheder for at bruge de udenlandske forsøgsresultater. Den merbelastning, der måske vil komme som følge af dette lovforslag, vil rigeligt kunne opvejes af den besparelse, der ligger i, at vi kan bruge de udenlandske resultater.

Det andet spørgsmål, hr. Erik Hansen rejste, kunne jeg bag ordene forstå havde andet sigte, men jeg vil bare sige, at man er jo på vej over til Jylland. Så vidt jeg ved, er man kommet til Fyn, og det er da et skridt på vejen til Jylland, så måske man i andre forhold kommer helt derover.

I øvrigt tror jeg ikke, jeg har flere bemærkninger ud over, at jeg vil sige tak endnu en gang for en velvillig behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Det sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme. (Ophævelse af bopælspligt m.v.) [af Poulsgaard m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 14) findes i tillæg A. sp. 43, fremsættelsen i tidenden sp. 119).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Fremskridtspartiets lovforslag går ud på helt at ophæve de bestemmelser i landbrugsloven, der regulerer personers adgang til at erhverve landbrugsejendomme. Landbrugslovens bestemmelser om bl. a. selskabers, sammenslutningers og institutioners adgang til at erhverve landbrugsejendomme ønskes opretholdt uændret.

Efter den nugældende lov kan personer, der tager jordbrug som hovederhverv, og som tager fast bopæl på ejendommen, frit erhverve op til to landbrugsejendomme, forudsat de lovligt kan drives sammen. Disse bestemmelser blev vedtaget af socialdemokratiet, de radikale og SF med det formål at imødegå spekulation og samtidig dæmpe prisstigninger på landbrugsjord. Dette formål var der bred tilslutning til i folketinget, da loven blev ændret i juni 1973. Derimod var der ikke enighed om, hvilke bestemmelser loven skulle indeholde, for at formålet kunne tilgodeses.

Regeringen er helt opmærksom på, at byfolks køb af landbrugsejendomme har udgjort en stadig stigende del af det totale antal salg af landbrugsejendomme, i 1971 og 1972 op til 51 pct. Jeg vil blot indskyde den bemærkning, at statistik er udmærket, man skal bare læse statistikken på den rigtige måde. I gruppen fra 10 til 100 ha er byfolkenes andel ikke på de 50 pct., men knap så grel. Alligevel er der en tendens, som vi må være på vagt over for. Regeringen er også opmærksom på, at byfolk har været i stand til at betale en højere pris for landbrugsejendomme end landmænd, og det må have været medvirkende til at presse priseniveauet højere op end ønskeligt er, hvis man skal etablere sig og have landbrug som hovederhverv. Dermed er det blevet vanskeligt for unge landmænd at erhverve ejendomme. Der har for så vidt været en konkurrenceforvriddning; der har ikke været en konkurrence på lige vilkår.

De bestemmelser i landbrugsloven, som fremskridtspartiet nu ønsker ophævet, bl. a. om bopælspligten, trådte først i kraft den 15. august 1973 og har altså kun været gældende i knap et halvt år. Denne periode kan man just ikke sige er så lang, at man ud fra erfaringerne i denne periode konkret kan udtale sig om lovens virkninger i positiv eller negativ retning. Der skal vistnok en læn-

[Landbrugsministeren.]

gere periode til for at se, hvorledes loven virker, og om der er grundlag for at ændre den.

Som nævnt før var der enighed i folketinget om, at prisstigninger på landbrugsjord må dæmpes, og at man må forhindre spekulation i landbrugsejendomme. Viser det sig imidlertid under udvalgsarbejdet, at der kan findes nye og bedre løsninger til at opnå disse formål, er regeringen rede til at overveje sådanne forslag. Men det må være en forudsætning, at folketinget er helt sikker på, at der virkelig er tale om en bedre løsning, jævnfør det, jeg sagde før, at der i det gamle folketing var enighed om, at problemet var der. Jeg fristes til at sige, at det nu vil være spændende at se, om dette folketing også er i stand til at opvise en idérigdom, der har et praktisk sigte.

Under udvalgets overvejelser håber jeg, at man finder frem til, hvad der er årsagen til, at byfolk ønsker at købe landbrugsejendomme, og dernæst til, hvad det er for byfolk, der udviser købelyst. Jeg mener, det er vigtigt, at udvalget finder ud af, om motivet er kapitalanbringelse — med andre ord spekulation — om motivet er ønsket om at erhverve ejendomme til fritidsformål eller rekreative formål, eller om motivet er et virkeligt ønske om at drive landbrug. Jeg synes, der er flere spørgsmål, som det vil være interessant at se udvalgets stillingtagen til.

Regeringens grundsynspunkt i denne forbindelse er, at det må være folketingets og regeringens opgave at sikre, at vor landbrugsjord bliver brugt til det primære formål, nemlig at drive landbrug, og at det bliver muligt for dets udøvere at leve deraf.

Risgaard Knudsen (S):

Det er jo ikke altid, at en minister bliver takket for de udtalelser, ministeren fremsætter fra denne talerstol. Efter det, landbrugsministeren netop har sagt om dette lovforslag, finder jeg i hvert fald grund til at takke ministeren for de fremsatte udtalelser, og jeg finder endvidere, at landbrugsministeren med disse udtalelser sådan set har sagt det, der bør siges ved dette lovforslags behandling. Jeg har noteret mig ministerens udtalelser, og jeg takker også ministeren for den nøgterne måde, hvorpå ministeren op-

ridsede grundlaget for de senest vedtagne ændringer af denne lovgivning.

Jeg er endvidere enig med landbrugsministeren i, at vi ud fra en saglig vurdering og under hensyn til de problemer, der knytter sig til denne lovgivning, bør afholde os fra at foretage ændringer, så længe vi ikke er i besiddelse af et større erfaringsmateriale.

Nu var ministeren så venlig at redegøre nærmere for den behandling, der fandt sted af landbrugsloven her i sidste samling. Ministeren omtalte også enkelte partiers stilling til de ændringer, som dengang blev gennemført. Jeg synes nok, at her var ministeren mere beskeden, end nødvendigt er, for jeg synes også, at der i denne sammenhæng er grund til at erindre det nuværende folketing om, at vi under behandlingen dengang blev vidne til, at venstre ændrede kurs. Vi har vel alle i tanken den måde, hvorpå venstre kommenterede den daværende landbrugsministers forslag ved første behandling, ligesom vi også har i tanken de ændringsforslag, som venstre endte med at fremsætte ved anden behandling. De blev ikke vedtaget, det skal siges samtidig, men disse ændringsforslag var alligevel udtryk for, at man også fra venstres side fandt, at der var behov for at få gennemført mere restriktive bestemmelser, end man kendte forud for lovens revision. Jeg synes, det skal siges, for vi skal vel også have den side af sagen med for at tegne billedet helt klart, når der nu refereres til den holdning, andre partier indtog på daværende tidspunkt.

Jeg må i øvrigt tilkendegive, at vi fra mit partis side ikke kan medvirke til en vedtagelse af det foreliggende lovforslag. Det er jo let at overse, det skal da siges.

Jeg synes, der er grund til at hæfte sig ved, at ifølge bemærkningerne til lovforslaget er man i fremskridtspartiet inde i nogle overvejelser om, at loven om landbrugsejendomme helt bør ophæves. Jeg nævner dette her ved denne lejlighed for ligesom at få det understreget, idet jeg går ud fra, at man ude omkring i landbruget — og vel ikke mindst i landbrugets forskellige organisationer — er interesseret i at blive bekendt med, at fremskridtspartiet har under overvejelse at få hele landbrugsloven ophævet. Jeg tror ikke, det er noget, landbruget ønsker, og jeg er sikker på, at det heller ikke er noget, landbrugsministeren vil medvirke til.

[Risgaard Knudsen.]

Jeg har forstået lovforslaget på den måde, at man fra fremskridtspartiets side ikke ønsker at tilgodese de interesser, der rører sig i de landbohjem, hvor man virkelig skal leve af at dyrke jorden. Lovforslaget er efter min opfattelse udtryk for, at fremskridtspartiet ikke har noget som helst tilovers for de medborgere, der skal leve af landbrug. Jeg synes, det skal siges, for anderledes kan lovforslaget vel ikke forstås.

Det er bl. a. på den baggrund, vi fra socialdemokratiets side ikke kan medvirke til vedtagelse af lovforslaget.

Karlskov Jensen (V):

Det er præcis et halvt år siden, loven om landbrugsejendomme blev sat i kraft. Venstre kunne, som det blev sagt af ordføreren for socialdemokratiet, ikke stemme for loven, idet der var en række bestemmelser, som vi ikke var enige i, sådan som loven endeligt blev udformet. Vi syntes, der var upåkrævede indskrænkninger i dispositionsretten og i adgangen til at få landbrugsforpligtelsen ophævet, og vi syntes også, at samdriftsmulighederne blev beskåret lidt rigeligt. Det, der var det afgørende, var naturligvis spørgsmålet om bopælspligt inden 6 måneder efter købet, og det var navnlig det, vi var uenige om. Vi syntes, at det var et indgreb i den enkeltes dispositionsfrihed, som vi ikke rigtig kender inden for andre erhverv, og som vi ikke mente — og mener — var tilstrækkeligt begrundet, ej heller med det EF-hensyn, som blev fremført i denne forbindelse.

I øvrigt vil jeg gerne i denne forbindelse tilbagevise nogle af de omfattende presseforlydender, der har verseret i en række blade i den senere tid angående mulighederne for omfattende udenlandske opkøb af især de såkaldte frijorder, som vi har så mange af i Sønderjylland, dvs. ubebyggede arealer uden landbrugspligt. Salg af sådanne arealer til udlændinge falder klart ind under 1959-loven, hvorefter justitsministerens godkendelse er en forudsætning for, at der kan udstedes skøde, og justitsministerens godkendelse gives næsten aldrig, om det overhovedet er sket, i forbindelse med sådanne sager.

Jeg kan godt føje til, at ydermere — jeg vil sige: til overmål i denne forbindelse — kan staten pålægge sådanne arealer forkøbs-

ret både efter loven om statens fremskaffelse af jord og udlån til jordbrugsmæssige formål og efter loven om erhvervelse af fast ejendom til fritidsformål, sådan at vi er dækket ind. De presseforlydender, der har været fremme, er altså ikke korrekte.

For at vende tilbage til selve lovforslaget her, mener vi heller ikke, at loven har fået nogen særlig heldig udformning, når det drejer sig om mulighederne for at administrere den. Jeg tænker navnlig på de problemer, der vil opstå, når loven har virket et års tid eller to eller tre og de, der opfyldte betingelserne med hensyn til bopæl og med hensyn til hovederhverv ved skødeudstedelsen, måske ikke længere opfylder disse betingelser. Jeg har mine tvivl om, med hvilken ret man vil kunne pålægge disse mennesker at afhænde ejendommene igen, og hvilken myndighed der skal gøre det.

Men når det er sagt, vil jeg godt føje til, at vi har ikke mange erfaringer med lovens virke for øjeblikket. Handelen med landbrugsejendomme er jo næsten gået i stå. Der gik 8 måneder, fra lovforslaget blev fremsat sidste år, og til loven blev sat i kraft, og i disse 8 måneder var der rig lejlighed for dem, der måtte have en interesse deri, men som ikke opfyldte betingelserne, til at sikre sig et landbrug. At disse muligheder også blev udnyttet i ret stor udstrækning, vil jeg tro vil komme til at fremgå af statistikken, når den til sin tid foreligger.

Der er et andet forhold, som jeg også godt lige vil drage ind i samme forbindelse, nemlig at kapitalvindingsafgiften, sådan som den fungerer med den meget stærke inflation, vi har, sammen med 2½ pct.s afgiften og sammen med stempelafgift og andre omkostninger i forbindelse med en handel trækker så mange penge ud, når en landmand sælger sin gård eller ejendom, at der næsten dårlig bliver så mange penge tilbage, at han kan købe sig et parcelhus. Det bevirker naturligvis, at adskillige går den vej, at de nedtrapper deres drift og bliver boende på gården i stedet for at afhænde den, hvilket medvirker til at mindske udbuddet og derigennem påvirker priserne opefter.

Der er således adskilligt i loven, som venstre mener kunne have en bedre udformning, og som vi mener bør ændres ved en kommende, mere omfattende revision af loven, men i betragtning af lovens korte

[Karlskov Jensen.]

virketid på kun et halvt år er tiden næppe inde til en sådan gennemgribende revision for øjeblikket.

Jeg kan give tilsagn om, at vi i udvalget gerne vil være med til at se på enkeltheder i lovgivningen om landbrugsejendomme, og kan vi finde frem til bedre regler, som kan samle tilslutning, på nogle af disse områder, så vil vi gerne være med til at gennemføre dem.

Erik Hansen (RV):

Jeg skal på det radikale venstres vegne fremsætte nogle synspunkter vedrørende det foreliggende lovforslag, og jeg skal gøre det på vegne af hr. Svend Haugaard, som er vores partis ordfører i disse sager.

Det er vel sæd og skik også her i dette høje ting, at man undertiden takker initiativtagerne til forslag, som fremkommer. Jeg vil her ved denne behandling ikke takke initiativtagerne, men fra starten straks takke den højtærede landbrugsminister for den tale, ministeren nylig holdt. Jeg ved ikke, om ministerens tale var en ny tale; hvis det var en tale af lidt ældre dato, må jeg sige, at den har ikke taget skade af at blive gemt.

Jeg tror, vi er mange, både nuværende og tidligere medlemmer af dette høje ting, som meget tydeligt husker, at baggrunden for debatten om jordlovgivningen var den stærke interesse, der var hos folk uden for det egentlige landbrugerhverv for at købe landbrugsbedrifter, vel ikke for at spekulere i landbrugsbedrifterne som sådan, men fordi det var et fristende objekt, når det gjaldt om at inflationssikre kapital. Jord er som bekendt noget, der stort set altid har været en mangelvare, og jeg tror også, at det fortsat vil være det.

Jeg vil også gerne erindre om de mange unge, der rettede henvendelse til det udvalg, som i sin tid sad og arbejdede med disse spørgsmål, landbougdom, som kom og sagde til os, at de følte, at deres muligheder for at erhverve en landbrugsejendom og etablere sig i erhvervet svandt hen; de følte sig trykket, fordi byfolk, folk uden for landbrugerhvervet, købte landbrugsejendomme.

Vi kan vel også passende minde hinanden om, at vi dengang var i en situation, hvor vi følte, at alt, hvad der blev solgt i visse egne

af landet, stort set blev solgt til folk uden for landbrugerhvervet til priser, der var så høje, at ingen unge kunne regne med at skabe sig et rentabelt erhverv til de priser, de måtte give for landbrugsejendommene.

Jeg synes, alt dette skal tages med, når vi nu vurderer denne lovgivning, efter at den kun har virket i 6 måneder, og overvejer, om tiden er inde til at foretage en ændring.

Et par af ordførerne har været inde på begrebet en liberal jordlovgivning. Jeg mener at turde sige, at vi i hvert fald hidtil her i landet har haft Europas mest liberale jordlovgivning. Det er klart, at i en situation, hvor jord efterspørges, og hvor vi kommer ind i et område, hvor frihandel skal omfatte mere end tidligere, kan der godt være behov for, at man foretager en vis regulering for at fastholde noget af det, man har. Da vi drøftede disse ting, var der mange tanker fremme om, hvordan man bedst beskyttede dansk jord, og hvordan man bedst sikrede, at dansk landbougdom, de, som ville have landbruget som et erhverv, kunne komme til det. Der var mange ideer fremme, og resultatet af de langvarige overvejelser, vi havde i udvalget, var at et flertal mente, at bopælspligten m. v. var det bedste grundlag at gå videre på.

Jeg vil gerne sige, at den jordlovgivning, vi har, og som nu foreløbig har virket i administrativ henseende i 6 måneder, jo på ingen måde har udelukket nogen som helst, som har lyst til at bosætte sig i et landdistrikt, fra at gøre det. Det er et gennemgående træk ude omkring i landet, at hvor der er folk uden for landbrugerhvervet, der har lyst til at bosætte sig, dér er de mere end velkomne. Men det er, ligesom visse betingelser i vor tid skal opfyldes, og den betingelse, der skal opfyldes for ligesom at gro ind i det lokale samfund og ikke mindst landsbysamfundet, er jo, at den, der vil være der, den, der vil eje, må bo der sammen med os andre.

Nu har vi jo så tit også i løbet af de sidste dage drøftet problemerne i forbindelse med landsbysamfundet. Jeg tror, det skal føjes til, når man taler om denne lovgivning her, at de, der vil eje et landbrug, stort eller lille, de skal være vore naboer, de skal dele med os vore skoler, og de skal dele med os vore folkelige foreninger osv. Jeg tror også, vi har lov til at sige som noget meget væsent-

[Erik Hansen.]

ligt, når vi generelt drøfter bosætning ud over landet, at de, der kommer til, skal også handle hos vores lokale handlende, og de skal bruge de lokale håndværkere. Jeg tror, der er et bredt flertal her i dette ting for, at vi skal forsøge at undgå affolkede distrikter. Vi skal så vidt muligt søge at undgå, at der opstår det, man kalder spøgelsesbyer.

Med disse bemærkninger skal jeg sige til forslagsstillerne, at det radikale venstre kan ikke medvirke til forslaget gennemførelse. Jeg tror, det arbejde, der blev gjort her for et år siden for at finde frem til en lovgivning, som nu har virket i 6 måneder, skal man ikke sådan bare feje af bordet og sige, at det duede ikke. Jeg tror, her står mange ting på spil, ikke blot noget, der drejer sig om få måneder, få år, men noget, som rækker ind i de næste generationer.

Derfor vil jeg gerne slutte med at sige: lad os nu se resultaterne af denne lovgivning, lad den nu få lov til at virke videre. Det er muligt, at der langs hen ad vejen er ting, der kan gøres bedre. Det er muligt, der kan fremkomme argumenter for bedre måder at løse problemerne på, men foreløbig har vi den gældende lov. Intet bedre har vi set. Lad os nu beholde den. Vi har ikke råd til at eksperimentere i øjeblikket med disse ting.

H. C. Toft (KF):

Da folketinget den 25. maj 1973 havde forslag om landbrugslovene til anden behandling, gav jeg på mit partis vegne udtryk for vort syn på denne lovgivning. Vi stillede en lang række ændringsforslag, et enkelt ændringsforslag alene, adskillige sammen med venstre, og vi gav derved udtryk for, at vi ikke ønskede loven ændret, således som der var et flertal for, bestående af socialdemokratiet, det radikale venstre og socialistisk folkeparti.

Et af ændringsforslagene fra Vs og Ks side gik ud på, at forslaget om at indføre en bopælspligt skulle fjernes. Det er derfor noget overraskende for mig i dag at høre venstres ordfører og landbrugsministeren næsten komme med taksigelse over, at vi nu har fået denne lov, og give udtryk for, at vi i alt fald ikke skal røre ved den foreløbig. Jeg går da ud fra — men jeg kan jo ikke være sikker på det — at det kun er i en forsøgsperiode, venstre accepterer bopælsplig-

ten. I betragtning af de taler, der blev holdt her ved anden behandling også fra venstres ordfører, er det i alt fald overraskende for mig, hvis man i dag pludselig kan acceptere den.

Det, der navnlig ligger i det foreliggende forslag om, at man fjerner §§ 16, 17 og 18 i lov om landbrugsejendomme, er, at man ønsker fjernet bopælspligten, og man ønsker fjernet kravet om hovederhverv. Også kravet om hovederhverv vendte det konservative folkeparti sig imod, og jeg forstod det sådan sidste år, at i alt fald den måde, flertallet havde udformet bestemmelsen om hovederhverv på, tog venstres ordfører også afstand fra, idet man begrænsede hovederhvervsspørgsmålet til, om man havde sin hovedindtægt, altså den største part af sin indtægt, fra landbruget.

Det konservative folkeparti har ikke ændret standpunkt over for denne lovgivning. Når det blev nævnt her for et øjeblik siden fra flere sider, at man var enig i folketinget om denne lovgivning, så er det altså ikke rigtigt.

Det konservative folkeparti argumenterede dengang for, at når man gennemførte denne lovgivning, bl. a. om bopælspligt, så ville det medføre, at de mindre ejendomme omkring bycentrene, hvor der boede mange, ville presses op i pris, ville blive dyrere. Det var den daværende landbrugsministers opfattelse, at landbrugsejendomme ville blive billigere. Det var vor opfattelse, at køberpresset inden for disse særlige områder ville blive så stort, at ejendomspriserne i disse områder ville blive meget høje. Omvendt ville ejendommene falde i pris, når vi kom ud i de tyndt befolkede egne, og måske i særlig grad når vi kom til øerne. Jeg nævnte dengang bl. a. Læsø og Fur som eksempler, hvor det kunne være vanskeligt at sælge en mindre ejendom med bopælspligt på, når man ikke havde mulighed for på anden måde at få en indkomst.

Jeg vil derfor gerne sige, hvad jeg også sagde dengang at det er vor opfattelse, at man burde tilbageføre retstilstanden til den lov af 8. juni 1971, der blev gennemført af venstre, socialdemokratiet, det radikale venstre og de konservative. Da mener jeg vi fandt frem til en lovgivning, der stort set skulle have været bæredygtig lang tid fremover, hvad alle mente dengang. Jeg vil gerne tilføje, at principielt havde det kon-

[H. C. Toft.]

servative folkeparti også i forbindelse med den lov ønske om en yderligere liberalisering, men det, vi ved forhandlinger nåede frem til i fællesskab, mente vi var en lovgivning, der kunne bære lang tid fremover.

Når vi nu skal til udvalgsarbejdet, vil det konservative folkeparti selvfølgelig medvirke ud fra de synspunkter, jeg her har gjort gældende.

Thorkild Pedersen (CD):

Jeg er klar over, at den lov, som nu foreslås ændret, er en lov, der er vedtaget sidste år og trådt i kraft i august 1973. Man må derfor sige, at det er et ungt barn, men man må tilføje, at forslaget om lovændring er fremsat af en ung mor, og derfor synes jeg, vi med lidt skepsis skal kigge på lovforslaget.

Det har jeg altså gjort. Jeg har været en del i tvivl om, hvad der var rigtigt, og hvad der var forkert, og jeg synes ikke, det er nogen skam her at stå frem og sige, at man har været i tvivl. Jeg gjorde det, at jeg kontaktede omkring 20 landmænd rundt omkring i Danmark for at høre deres syn på sagen. For det er jo en lov, man har trukket ned over hovedet på landmændene, og som følge deraf mener jeg, det er landmændenes tarv vi skal se på, når vi skal være med til at skabe en retfærdighed, som ingen kan være imod.

Jeg er kommet til det standpunkt — og det er mine partifæller også — at vi må prøve at få gennemført en vis lempelse af loven og drøfte, om man ikke kunne stille noget andet i stedet. Vi har diskuteret, om man ikke kan stille den betingelse, at for at erhverve en landejendom skulle man have været ved landbruget, eventuelt inden for de sidste 10 år have været beskæftiget ved landbruget i 3 år, eller have en landbrugsmæssig uddannelse, eventuelt landbrugsskoleuddannelsen på 9 måneder og den fortsatte uddannelse på 3 måneder, for at man kan deltage i de støtteordninger, der er inden for EF, men det er noget af det, som jeg håber vi kan tage op i udvalgsarbejdet.

Jeg synes, man skal se lidt positivt på lovforslaget, uanset hvilket parti der har fremsat det. Som jeg sagde før, er det landmændenes tarv, man skal se på, og der er jo

mange ældre landmænd, der sidder rundt om i vort land, som indtil for få år siden har haft dårlige levevilkår. De har fået en dårligere betaling for deres arbejde end andre erhverv, og jeg synes, at disse ældre mennesker, som i dag har en gård, skal have en vis rimelig mulighed for at slippe af med gården, så dens produktion og dens drift ikke skal gå i stå, fordi de ingen muligheder har for at afsætte gården. At gården så bliver solgt til et eller andet bymenneske, som vil drive landbruget, mener jeg vi kan sikre ad lovgivningens vej gennem en bestemmelse om, at man skal have landbruget som hovederhverv, idet man eventuelt kan oprettholde den lovparagraf.

Man kan komme ud for, at den nye ejer foretager investeringer inden for landbruget for at bruge de penge, han har i overskud fra sin forretning eller sin fabrik i byen. Det er måske også til en vis grænse rimeligt, idet man må sige, at selv om det giver underskud de første 2-3 år, mens han oparbejder et landbrug, så får han en indtægt, når han kommer ud over oparbejdsperioden, og så kommer manden jo også til at betale skat. Han har da været med til at fremme landbruget, som vi indtil for få år siden har haft som hovederhverv her i Danmark. Nu er vi jo blevet et industrisamfund, men vi er også et landbrugssamfund. Det tror jeg, vi i høj grad skal tage i betragtning under vore overvejelser vedrørende denne lovgivning.

Vi står altså i vort parti åbne over for at forhandle til alle sider; men for at der ikke skal være noget skjult bag dørene, vil jeg sige, at vi er positivt indstillet over for det foreliggende lovforslag om bopælspligtens ophævelse, da vi går stærkt imod inden for alle erhverv, at man trækker noget ned over en bestemt gruppe, som gruppen ikke er interesseret i.

Aage Frandsen (SF):

Flere ordførere har allerede været inde på baggrunden for forslaget, som blev vedtaget i sidste folketingssamling, og som der nu er forslag om at ophæve væsentlige dele af. Jeg vil også gerne knytte nogle kommentarer til baggrunden, for når man taler om at ophæve en lovgivning, som kun har virket i kort tid, ja, så betyder det også, at de problemer, som vi i sin tid var enige om — i

[Aage Frandsen.]

hvert tilfælde et flertal i folketinget — der skulle gøres noget ved, de eksisterer stadig væk.

Man kan vel sige, at der var tre grunde til, at det på det tidspunkt i foråret 1973 var rimeligt at se på landbrugslovgivningen med henblik på at begrænse antallet af efterspørgere efter landbrug. Der var for det første priserne, idet der, bl. a. som et resultat af at vi var kommet ind i EF, var sket voldsomme prisstigninger. At få os ud af fællesmarkedet var nok en utopisk tanke, i hvert fald på det tidspunkt, og derfor måtte man gribe til det, som var muligt.

Den anden grund var, at vi fandt det rimeligt, at de egentlige landbrug skulle erhverves af folk, som ønskede at drive dem som landbrug. En af grundene til de store prisstigninger var jo også, at en række byboere optrådte som langt bedre købere med hensyn til kapital, og derfor havde de kunnet udkonkurrere de egentlige landmænd, når det drejede sig om at erhverve landbrugsejendomme.

Endelig den tredje grund: det samfund, vi hidtil havde levet i — ja, godt nok var der bysamfund, men der var også adskillige landsbysamfund rundt omkring i landet — det ville vi ikke være med til at slå i stykker. Vi var interesseret i at bevare en række af de beboelser, som fandtes i landdistrikterne. Vi var interesseret i at bevare det landsbysamfund, som vi havde kendt. Til trods for at industrialiseringen går imod dette, er der ingen grund til, at samfundet blot stiltiende skal se til. Det er rimeligt, at samfundet griber ind og søger at bevare det landsbysamfund, vi kender. Derfor var det efter vores opfattelse meget vigtigt at få bestemmelsen ind om bopælspligten.

Blandt midlerne til at klare disse problemer var først og fremmest hovederhvervskravet, hvad angår det, man kan kalde de egentlige landbrug, nemlig de landbrug, som efter den 14. almindelige vurdering havde en grundværdi på 35.000 kr. Det er vel også rimeligt at sige, at de mennesker, som øn-

sker at drive landbrug som erhverv, må have forrettighed. Ellers risikerer vi, at det i løbet af kort tid vil blive industrifolk, som sidder på landbrugsejendommene, og vi har godt nok en fri adgang til erhverv herhjemme, men med hensyn til landbruget må man sige der gælder specielle forhold, fordi der nu engang er en vis knaphed på jord. Derfor er det efter vores opfattelse rimeligt at stille krav om hovederhverv for de egentlige landbrug.

Derimod må man nok sige, som vi også sagde dengang, at hvad angår de mindre landbrug, kan det ikke være rimeligt at kræve, at man skal drive dem som egentligt landbrug, for det er der simpelt hen ikke mulighed for i dag. Men for at bevare disse mindre landbrug som beboelsessteder, ja, så kan man ophæve kravet om hovederhverv dér, men netop opretholde kravet om bopælspligt.

Spørgsmålet om bopælspligt har mindre betydning for de store landbrug, for de egentlige landbrug, fordi de fleste landmænd nu engang bor på deres ejendomme, men det er meget vigtigt at opretholde bopælspligten for de små ejendomme, som man giver mulighed for at byboere kan erhverve. Ellers ender det simpelt hen med, at vi får en række landbrugsejendomme liggende rundt omkring som sommerbeboelse for byboere, og så deltager de ikke i det, som hr. Erik Hansen var inde på, nemlig det almindelige landsbysamfunds liv. I så fald risikerer vi, at man i løbet af kort tid vil have en række ødegårde liggende, som kun bebos i korte perioder om sommeren, og det vil være med til at bryde noget af det ned, som vi trods alt må være interesseret i at bevare, nemlig en del af det, som vi har kendt fra tidligere landsbysamfund, og som industrisamfundet på mange måder virker nedbrydende på. Derfor kan vi ikke acceptere, at bopælskravet ophæves, simpelt hen fordi det vil medføre, at byboerne ganske skænskelst i løbet af ganske kort tid ville erhverve alle de små landbrugsejendomme, og det vil betyde, at det ikke bliver folk,

[Aage Frandsen.]

som bor derude, men folk, som kun har ejendommen som sommerresidens.

Kravet om hovederhverv er det vigtigt at opretholde for de egentlige landbrug, for ellers risikerer vi, at det ikke bliver landmænd, der ejer ejendommene, men at det i løbet af kort tid vil blive andre, f. eks. byboere, og så er vi på mange måder tilbage til tilstandene, som man søgte at komme bort fra i slutningen af det 18. århundrede, og som det lykkedes at komme bort fra, men som vi let kan risikere at komme ind i igen, nemlig at vi får en række forpagtere rundt omkring, som ikke er ejere af landbrugsjorden.

Vi er ikke særlig stærke tilhængere af, at man skal eje sin ejendom i den grad, som vi kender nu, men det er i hvert fald at foretrække, at det er de egentlige brugere, som også ejer jorden, fremfor at det er andre private personer, som er ejere, mens beboerne kun er brugere. Vi så selvfølgelig hellere, at det var samfundet, som var ejer, men i denne situation med valgmuligheden: enten forpagtere eller ejere, ja, så foretrækker vi ejere.

Da vi diskuterede problemerne sidste år, var vi i socialistisk folkeparti ikke kun interesseret i én bestemt løsning til at klare problemerne. Vi diskuterede også spørgsmålet om et uddannelseskraft i stedet for et hovederhvervskrav, men man fandt frem til på det tidspunkt, at det var lettest at administrere et krav om hovederhverv. Uddannelseskraft havde været en mulighed, men det frafaldt vi, simpelt hen fordi det andet var lettere at administrere.

Når hr. H. C. Toft kommer ind på, at der kan være problemer i specielt tyndt befolkede områder, f. eks. øerne, må jeg gøre opmærksom på, at det er jo sådan i den lov, som man nu foreslår en væsentlig del ophævet af, at der er dispensationsmuligheder, og hvis man står over for problemer f. eks. på Fur eller Læsø, så vil man formentlig dispensere, hvis der simpelt hen ingen aftagere er til de ejendomme.

Et andet principielt spørgsmål, som vil opstå, hvis man vedtager det fremsatte lovforslag, er, at man derved ændrer i en væsentlig lovgivning, som kun har været i kraft i meget kort tid, uden at man overhovedet har set, hvordan denne lovgivning

virker. Men vores hovedanke mod det forslag, der ligger her, er for det første, at det vil betyde, at priserne på landbrugsejendommene på ny vil stige voldsomt, for det andet, at de egentlige landbrugsejendomme, dem, der er mulighed for at leve af, i fremtiden, ligesom det var tilfældet i en periode, vil blive erhvervet af ikke-landmænd, og så er vi tilbage i forpagtersituationen igen, og endelig for det tredje, at hvis man ophæver bopælspligten specielt for de mindre landbrug, som byboere kan erhverve ifølge lovgivningen, ja, så vil det betyde, at byboerne vil købe dem, ikke for at bo på dem, men primært for at benytte dem som sommerresidens og eventuelt også for at spekulere i dem. Det kan vi ikke være interesseret i. Det må være sådan, at de byboere, der er interesseret i at erhverve en landbrugsejendom, må erhverve den for at bo på den og ikke for på anden vis at spekulere i den.

Arne Bjerregaard (KrF):

Bopælspligt eller stavnsbånd eller politikeres overgreb på det frie erhverv — mange navne har man givet denne lov fra forrige år. Ret beset må jeg nok sige, at det er en indskrænkning af den kapitalstærkes frihed. Nu må jeg straks her sige, at nogle har plæderet, at jeg ser meget negativt på kapitaldannelsen. Intet er så sandelig mere forkert. Jeg har stor respekt for de mennesker, der på legal vis skaber sig en kapital, men når en kapital frarøver andre mulighederne for at skabe sig en tilværelse i de frie erhverv, så er jeg så sandelig for, at man ad lovgivningens vej sørger for, at friheden til at skabe sig en tilværelse som selvstændig erhvervsdrivende bevares for så mange som muligt og ikke hindres af de kapitalkræfter, der på få årtier, hvis vi ophæver loven fra sidste år, netop vil gøre vores understand til en samling hovbønder under nye herremænd, hvis kapitalinvestering i landbruget kun imødekommer ganske egoistiske interesser, overhovedet ikke tager menneskelige eller samfundsmæssige hensyn, som lades ganske ude af betragtning ved disse kapitalinvesteringer.

Disse investeringer vil ikke, som nogle påstår — så vidt jeg har noteret oppe i min egn, i hvert fald — fremme produktionen, snarere det modsatte. De vil ej heller fremme erhvervsudøvernes virkelyst og ini-

[Arne Bjerregaard.]

tiativ, for disse bliver jo kun forpagtere eller tjenestefolk under en gold kapitalers spekulationsinteresser.

For at foregribe begivenhederne er jeg nødt til at sige, at jeg er opvokset ved landbruget, jeg bor blandt bønder, jeg holder af det frie folk trods deres klagesange. Her er trods alt endnu lidt højt til loftet, og deres nøje kontakt til og afhængighed af naturen hindrer dem i at erhverve sig den for det danske samfund almindelige blaserthed. Når jeg fremhæver dette, er det, for at man ikke bagefter skal sige, at jeg ønsker, den frie bonde skal fjernes fra det danske samfund. Jeg ønsker netop, at den frie bonde stadig væk skal være en islæt i det danske samfund, og derfor har denne lov, som man nu ønsker fjernet, interesseret mig særdeles meget, ligesom by- og landzonenloven selvfølgelig også har gjort.

Jeg har vendt og drejet disse love, jeg har prøvet at se dem i historisk lys — det mener jeg man altid må gøre. Jeg indrømmer, at ud fra en historisk betragtning såvel som en filosofisk — og hvem kan modsætte sig, at man også beskæftiger sig med filosofi? — kommer jeg til det resultat, at den fuldkomne frihed i landbruget og på alle andre områder ikke eksisterer hverken materielt, legemligt eller åndeligt, for i den fuldkomne frihed er magten ikke et begreb, men en realitet, og denne magt er absolut hensynsløs.

Et problem som dette om bopælspligt for landmænd må nødvendigvis ses som samfundsmagtens relationer til individets frihed, hvor vi mennesker nødvendigvis må erkende, at samfundets magt på visse områder er en nødvendighed for at bevare individets frihed. Gør den ikke det, ja, så skaber den stærke sig en øget frihed på den svages bekostning, og som politikere må vi mere end andre være med til at erkende, at hvis vi ikke erkender dette, skaber vi enten et diktatur eller en tilbedelse af staten som den højeste norm.

Politikere her fra salen fra forrige samling har selv leveret beviset på mine postulater: at friheden og magten, som følger af friheden, er hensynsløs, idet det forekommer mig, at visse politikere inden lovens ikrafttræden købte sig et landbrug som retrætepost; husker jeg forkert, bedes man endelig

bringe min hukommelse i overensstemmelse med sandheden.

Jeg mener, disse betragtninger er en nødvendighed, fordi mangfoldige love er et spørgsmål om samfundsmagten kontra individets frihed, netop som denne lovgivning er.

Jeg kunne da ønske at få oplyst af hr. Poulsgaard, som har ønsket indskrænkninger bl. a. af fjernsynets beføjelser i henseende til fjernsynets almindelige voldtægt mod individets frihed — og heri er jeg ganske enig med hr. Poulsgaard — om hr. Poulsgaard så ikke kan se, at vi netop her står over for den samme problematik på det landbrugsmæssige område med hensyn til bopælspligten. Man kan sige, det er et materielt område, men det fører til syvende og sidst ind på et menneskeligt område. Begrænser vi ikke netop den uhammede frihed også på det materielle område, sætter vi netop den frihed over styr, som hr. Poulsgaard postulerer at ville værne.

Jeg siger ikke, at den nugældende lov er fuldkommen, slet ikke, men den er vel heller ikke lavet af fuldkomne mennesker — så vil jeg da gerne se dem. Et ord som bopælspligt er mig selvfølgelig inderligt imod, men kan vi finde noget andet? Jeg indrømmer også, at loven vil hæve grundværdierne omkring byerne op til det niveau, som gør dem usalgbare efter en vurdering, fordi de når op over det niveau, fordi flere ønsker at købe. Jeg indrømmer, at ægtefællen kan erhverve sig ejendomme, selv om den anden ægtefælle har andet erhverv, og i det hele taget føler jeg, at loven er så indviklet, at den ikke opfylder de krav, som jeg kunne ønske at stille til loven.

Men noget må sættes i stedet, hvis i alt fald jeg og vi fra kristeligt folkeparti skal medvirke til ændring af den lov, som gælder i øjeblikket.

Hvad ønsker hr. Poulsgaard i grunden at sætte i stedet for at bevare den frie bonde og den danske bonde i vort samfund? For fortæl ikke mig, at nogen er så naiv at tro, at karlen, der måske møjsommeligt har sammenskrabet sig 100.000 kr., har nogen som helst mulighed for at stå på lige fod med de store kapitalinteresser, som man finder mangfoldige andre steder. Er det de unge, hr. Poulsgaard tænker på? Er det de unge,

[Arne Bjerregaard.]

han tænker på at ville tilgodese med at ophæve denne lov? Absolut ikke, men derimod dem, som udviklingen allerede har givet en kapitalgevinst, fordi de er besiddere af landbrugsejendomme. Det er fortiden, hr. Poulsgaard taler om, og i fremskridtspartiet skulle man dog formode at det var fremskridt, man talte om, og ikke tilbageskridt.

Dem, som skal bære fremtidens landbrug, sætter hr. Poulsgaard ganske uden skrupler til udsalg med sine frihedsidealer, der i sig selv i den yderste konsekvens kun er en tilbedelse af den totale magt. Det er muligt, at jeg nok en gang får skyld for at have fået det forkerte manuskript med; for dem, der river ord og tal ud af deres sammenhæng, kan det måske synes så, men jeg kan dertil kun sige, at så forstår man ikke de lovmæssige relationer, og så har man ikke forstået, at en stillingtagen til lovforslag i mangfoldige tilfælde forudsætter såvel historiske som filosofiske betragtninger og fremtidsmæssige anskuelser.

Jeg finder det derfor beklageligt, når man fra fremskridtspartiets side mener at kunne sætte en del af fortiden ind i nutiden og tro på, at det inødekommer såvel materielle som menneskelige krav i positiv henseende. Jeg beder hr. Poulsgaard bemærke, at f. eks. med hensyn til vores fredning var der vistnok ting at tage fat på, hvor man tror man kan fastlåse en biologisk stilling for fremtiden, så folk kan beskue det, som vi i dag beskuer. Intet er mere forkert.

Første næstformand (Grete Hækkerup):
Taletiden er udløbet.

Arne Bjerregaard (KrF):

Undskyld, må jeg få en enkelt bemærkning.

Lovforslaget vil vi selvfølgelig gerne se på og være med til at bearbejde i udvalget, men vi ønsker ikke at ophæve de væsentlige punkter, uden at noget andet sættes i stedet.

Fuglsang (DKP):

Det er ikke ukendt, at et forslag, som ikke i sig selv er særlig tiltalende, forsøges pyntet op med talemåder af forskellig art, f. eks. at de skulle fremme den sociale ba-

lance, give folk lyst til at arbejde, forbedre landets økonomi el. lign.

Det vil være svært at påstå noget af dette om det foreliggende forslag om at fjerne bopælspligten og hovederhvervskravet. Formålet med dette lovforslag kan ikke være at sikre de mange, der arbejder på Danmarks jord, en rimelig betaling for deres arbejde. Dets virkninger vil være at øge nogle byfolks og ofte spekulanter arbejdsfrie og i mange tilfælde skattefrie indtægter. Gennemførelsen af dette forslag kan ikke være til gavn for landets økonomi, men kan kun skade den.

Der tales i forbindelse med spareplaner og den såkaldte kamp mod inflationen ofte om den store, farlige købekraft, der pumpes ud i omsætningen. Men er det da ikke sådan, at en væsentlig del af denne uproduktive købekraft netop skyldes prisstigninger og spekulation i jord og fast ejendom? Er det ikke sådan, at netop her findes en af inflationens farligste kilder?

Det er nu snart 11 år siden, at nogle i sig selv ret så beskedne jordlove, bl. a. med krav om bopælspligt, blev forkastet ved en folkeafstemning. Bopælspligten fik vi først 10 år senere. I 1963, altså i året for jordlovsafstemningen, var landbrugskapitalens handelsværdi 30,2 mia kr. I 1969, altså lige før EF-forventningens glæde begyndte at sætte sig spor på prisudviklingen, var den steget fra nævnte 30,2 mia kr. til 44,2 mia kr., og nu ligger den omkring 75 mia kr.

I 1963 anbefalede bl. a. landboforeningernes ledelse at stemme nej til jordlovsforslagene bl. a. med den motivering, at så blev der tid til at forberede nogle nye og nogle bedre. Der skete intet i lang tid. Under EF-debatten blev det lovet, at nu skulle der blive taget forholdsregler, som kunne hindre, at jorden blev opkøbt af fremmede; en af dem blev måske netop den bopælspligt, som nu foreslås ophævet.

Denne ophævelse kan ikke være i landbruget interesse. Enhver stigning i jordpriserne kan ikke lette, men vil besværliggøre generationsskiftet og vil gøre det sværere for landbrugets unge at komme til. De kommer jo prismæssigt til at konkurrere med kapitalstærke kredse, for hvem jorden i meget stort omfang ikke er en arbejdsplads, men et spekulationsobjekt og ofte også en skattefidus.

[Fuglsang.]

En sådan udvikling kan heller ikke styrke landbrugets udvikling og konkurrenceevne. De højere priser afspejler sig jo næsten automatisk i højere gæld. Fra 1963 til 1969 voksede gælden fra 12,4 mia kr. til 22,7 mia kr., og i 1973 videre til godt 30 mia kr. Det er for en stor del netop de penge, som pumpes ud i omsætningen, uden at der er produktiv dækning for dem, og det er penge, som langtfra alle bruges til produktive investeringer.

Netop for landbrugets vedkommende tales der med rette om nødvendigheden af at modernisere og specialisere sig for, som det ofte siges, at møde det store markeds udfordring. I alle tilfælde er faktum jo, at den tekniske udvikling kræver, at en stadig større del af landbrugets produktionsværdi bruges til den slags investeringer.

Det er bl. a. på den baggrund, man må vurdere virkningerne af den stigende gæld, idet den stigende rentefod medfører stadig stigende rentebetalinger. Fra 625 mill. kr. i 1963 steg de til 1½ mia kr. i 1969 og 2½ mia kr. i 1973. Men det vil jo sige, at år efter år pumpes disse kæmpebeløb af arbejdsskabte værdier i landbrugserhvervet, værdier, som kunne og burde bruges til at modernisere landbrugserhvervet, bort fra det. Værdier, som skulle være en del af lønnen til dem, der arbejder ved landbruget, bruges til helt, helt andre formål, og hvis landbruget skal investere, bliver det, som gælden viser, alt for ofte kun ved at stifte ny gæld, pålægge sig nye rentebyrder og rulle sig ind i en ny afhængighed.

Vi vil derfor stemme imod forslaget om ophævelse af bopælspligten, også fordi en sådan i sidste ende vil gribe ind i selve grundspørgsmålet for landbruget: hvem der skal have brugsretten til jorden, og hvem der skal have udbyttet af den og det arbejde, der lægges i den.

Det, vi efter vor mening har brug for, er endnu ikke friere tøjler til opkøb af inden- eller udenlandske kapitalkredse eller spekulanter, men nærmere skærpede regler, som virkelig sikrer brugsretten til jorden for dem, der dyrker den, og lønnen for arbejdet for dem, der udfører det.

Poul Westergaard (DR):

Jeg er nødt til at sige, at vi i retsforbun-

dets gruppe endnu ikke er nået frem til en enig holdning til det lovforslag, som fremskridtspartiet har fremsat her.

Vi er naturligvis principielt modstandere af de meget restriktive bestemmelser, der gælder for at få adgang til at erhverve en landejendom i Danmark og dermed også til at drive landbrug i Danmark. Også i praksis må de gældende regler forekomme at være knudrede, i nogle tilfælde mindre rimelige og vanskelige eller næsten umulige at kontrollere. Derfor er der i min gruppe nogen forhåndssympati for den tanke, der ligger bag fremskridtspartiets forslag om at ophæve alle disse regler og da ganske særlig bopælspligten.

Men vi er også opmærksom på, at der — især fordi man ikke på anden måde har været indstillet på i dette ting at fjerne spekulationsmulighederne i Danmarks jord i by og på land, fordi hverken SF, socialdemokratiet, det radikale venstre eller naturligvis venstre og konservative har gjort noget ved dette problem i mange år — er opstået et behov for andre beskyttelsesregler til gavn for de unge generationer af landmænd. Ganske særlig er der jo efter Danmarks medlemskab af EF opstået et behov for at beskytte dansk landbrug imod udenlandske opkøb, så længe vi kan få lov til det, og det er vel et af de mere skjulte motiver bag den bopælspligt, vi har.

Der er helt klart to modstridende landbrugsinteresser i denne sag. Der er de ældre landmænds interesse i at kunne få mest muligt for deres ejendomme, når de skal sælge dem, og de kan naturligvis ikke være særlig interesseret i den slags restriktioner, der her er tale om. Og så er der de unge landmænds interesse i at kunne overtage landbrugsbedrifterne på vilkår, der giver dem mulighed for et rimeligt udbytte af deres hårde slidsomme daglige arbejde.

Med den sorgløshed, man lagde for dagen over for de store prisstigninger, der skete på landbrugsejendomme forud for og omkring tidspunktet for Danmarks EF-medlemskab, må det vistnok konstateres, at det var de ældre generationers interesser, man varetog — „man“ er her de gamle partier — mens man lod de kommende generationer klart i stikken. Derfor kan det måske endda forekomme næsten hyklerisk, at man nu lægger så stor vægt på den smule beskyt-

[Poul Westergaard.]

telse over for yngre landmænd, der ligger i de lapperiløsninger, der nu igen er til debat.

Men ganske uanset fortidens forsyndelser over for de unge generationer er vi altså også nogle i retsforbundets gruppe, der bestemt ikke uden videre vil være med til at slette de gældende regler i vores landbrugslovgivning, og vi vil derfor også være indstillet på et, skal vi sige interesseret og engageret udvalgsarbejde.

Jeg hæftede mig ved hr. Karlskov Jensens påpegning af de vanskeligheder, som de gældende kapitalvindingsskatteregler og 2¹/₂ pct. afgiften giver for en gnidningsfri omsætning af landbrugsejendomme, ganske rigtigt ofte med den virkning, at produktionen på de ældre landmænds ejendomme nødvendigvis nedsættes i stedet for, hvad der ville have været meget mere naturligt og ønskeligt, at man kunne lade landbrugsejendommene komme de yngre generationer i hænde, så vi kunne få den fornyelse og den produktive fremgang, der dér skal til.

Jeg kan tilsige retsforbundets gruppes støtte til en løsning på dette problem. Vi har jo i vores økonomisk-politiske oplæg luftet den tanke, om man ikke bør overveje at lade kapitalvindingsskatten indgå som en offentlig prioritet, sådan at man undgår den kapitaldræning ved generationsskiftet i landbruget, der nu finder sted, som vanskeliggør omsætningen, og som er særlig belastende under de kreditgivningsvilkår, der eksisterer i øjeblikket.

Men som sagt, vedrørende det foreliggende lovforslag vil vi deltage i udvalgsarbejdet, men vi kan ikke på forhånd love nogen støtte til disse reglers ophævelse.

Ove Jensen (FP):

Den nugældende lov om landbrugsejendomme er fra 2. august 1973, og der blev i loven fra denne dato indført to helt urimelige bestemmelser, nemlig at man for at erhverve en landbrugsejendom skulle tage bopæl på ejendommen inden 6 måneder efter erhvervelsen, og ydermere at man for ejendomme over en vis størrelse skulle have landbrug som hovederhverv.

Det lovforslag, vi har fremsat, og som vi behandler her i dag, har til hensigt at ophæve disse to bestemmelser, som på en helt

urimelig måde griber ind i borgernes frihed til selv at vælge, hvor de vil bo, og hvilket arbejde de ønsker at gøre til deres hovederhverv. Vi kunne, indtil den lov blev vedtaget, være stolte af, at vi levede i et frit land, hvilket bl.a. betød, at den enkelte frit kunne vælge det erhverv, han nu havde lyst til, og ligeledes selv bestemme, hvor han ønskede at bo. Denne frihed gælder ikke mere for landbruget, og en sådan forskelsbehandling kan man ikke byde et bestemt erhverv. Derfor må disse bestemmelser ophæves hurtigst muligt.

Bestemmelsen om, at landbrug skal være hovederhverv, er også fuldstændig umulig at administrere både for myndighederne og for landmanden, som også har et andet erhverv, og synspunktet må vel være, at der ikke laves love, som på forhånd er bestemt til at blive overtrådt. Selv om de fleste landmænd bor på deres ejendom, ønsker de ikke at have en sådan lov hængende ned over sig, som siger, at det er noget, de skal gøre, altså bo dér, og det forstår jeg udmærket.

Der har også været talt om frygten for opkøb af landbrug fra andre EF-borgere, men dér vil jeg gerne gøre opmærksom på, at der sker jo ingen ændring i de nugældende bestemmelser før 1978; der er altså god tid til forinden at tale om, hvad vi så skal gøre, og hvis det bliver nødvendigt, kan vi til den tid tage hele det spørgsmål op. Vi er jo forhandlingsberettiget partner i EF og kan om nødvendigt nedlægge veto, hvis vi bestemmer os til det til den tid. Det er dog et spørgsmål, om man ikke må indstille sig på at tage de vilkår, som kommer til os udefra, i landbruget som i alle andre erhverv. Hvis man vil have fordelene, må man også tage de ulemper med, der er.

Jeg er heller ikke så nervøs for eventuelt udenlandsk opkøb af dansk jord, fordi den forskel, der nu er i jordpriserne inden for EF, sandsynligvis vil blive udlignet, efterhånden som produktionsvilkårene i de forskellige lande bliver ens.

Landbrugsministeren syntes, at forslaget var for vidtgående, og sagde, at det kunne han ikke gå med til. Det er da også muligt, at forslaget er for vidtgående, men vores hovedsigte er altså at få afskaffet bestemmelserne om bopælspligt og om, at landbrug skal være hovederhverv.

[Ove Jensen.]

Landbrugsministeren talte også om, at byfolks køb af landbrug var steget ganske væsentligt, men det skyldes nu nok forventninger om de bedre priser i EF, og at man vidste, loven skulle vedtages. Når en bymand betaler en højere pris end en landmand, er det i de allerfleste tilfælde, fordi det er en bedre beliggende ejendom og i det hele taget en bedre ejendom, for en bymand betaler normalt ikke mere for en tilsvarende ejendom, end en landmand gør.

Hr. Risgaard Knudsen spurgte, om vi ikke ønskede at tilgodese de landmænd, som skal leve af landbruget. Det er netop de mennesker, som skal leve af landbruget, vi ønsker at tilgodese, lige så vel som alle andre i vort samfund, som er med til at skabe vores nationalindtægt. Men det mener vi altså vi gør bedst ved, at de pågældende mennesker får lov til at leve i frihed og producere inden for det erhverv, som de nu har lyst til, uden at der er så mange bestemmelser, som forhindrer dem heri. Det er altså vores grundsynspunkt med hensyn til dette.

Hr. Karlskov Jensen sagde, at loven ingen heldig udformning havde fået, og det er jeg ganske enig med hr. Karlskov Jensen i. Så må vi jo håbe, at vi kan få den givet en bedre udformning.

Hr. Erik Hansen nævnte, at han ikke ville takke forslagsstillerne for forslaget. Det er heller ikke nødvendigt; vi er tilfredse, hvis vi kan få loven ændret, så det er ganske unødvendigt.

Hr. H. C. Toft takker jeg også, fordi han var velvilligt indstillet over for en ændring af loven.

Hr. Thorkild Pedersen havde kontaktet 20 landmænd, som, så vidt jeg forstod, alle var imod loven. Det vil jeg også gerne sige hr. Thorkild Pedersen tak for, for jeg synes nemlig, det er noget af det mest væsentlige, at de mennesker, som loven omhandler, selv er utilfredse med den; det er i hvert fald noget af det, som er mest væsentligt for mig.

Hr. Arne Bjerregaard gav en redegørelse for hele landbrugets historie igennem tiderne, og den var da ganske interessant, men vi i fremskridtspartiet, vi tænker nu altså mere på fremtiden end på historien. Det ligger os lidt nærmere og er lidt mere realistisk. Når

så samtidig hr. Arne Bjerregaard sagde, at bopælspligt var ham så inderligt imod, kan vi da kun være enige om at få den fjernet hurtigst muligt.

Retsforbundets ordfører omtalte, at de endnu ikke var enige i deres gruppe. Det vil jeg da håbe de bliver hurtigst muligt, og også at de blive enige om, at disse urimelige bestemmelser bør fjernes hurtigst muligt.

Dohrmann (FP):

Jeg vil gerne starte med at sige til hr. Arne Bjerregaard fra kristeligt folkeparti, at jeg har ikke fået den opfattelse, at han har fået det forkerte manuskript med herop; derimod har jeg fået den opfattelse, at det er det samme manuskript, han bruger hver gang han er heroppe.

Både hr. Risgaard Knudsen og hr. Karlskov Jensen efterlyste flere erfaringer vedrørende landbrugslovgivningen. Én erfaring har vi i hvert fald, og det er den, at loven bliver omgået i dag. Der sidder i dag mange ældre landmænd, som simpelt hen ikke kan sælge deres ejendomme, fordi der ikke er købere til dem. Mange af disse landmænd har en produktion, som ligger væsentligt under gennemsnittet. Hvis vi fik loven ophævet, var der en rimelig chance for, at der kunne komme nogle driftige folk ind og få rettet op på det.

Hans Bjerregaard (FP):

Landbrugsministeren fremførte, at loven om bopælspligt m.v. blev indført for at hindre den stærke prisstigning inden for landbrugsejendomme, der havde fundet sted. Jeg kan hertil sige, at dette ikke er blevet resultatet. Men det hænger uden tvivl sammen med, at det i de fleste tilfælde er landbrugets forrentningsprocent, der afgør stigning og fald i prisen på landbrugsejendomme.

De bestemmelser i loven, der foreskriver landbrug som hovederhverv, er skyld i, at når en ikke-landmand ønsker at erhverve en landbrugsejendom med en grundværdi over 35.000 kr., sker erhvervelsen i ægtefællens navn, og loven er således fuldstændig uden praktisk betydning. Hvad skal vi med den?

Arne Bjerregaard (KrF):

Man sagde, at jeg gav en historisk redegø-

[Arns Bjerregaard.]

relse for bondens udvikling. Jeg må indrømme, at det har jeg skam ikke gjort, for så skulle jeg have haft 5 timer til det.

Men når fremskridtspartiet siger, at de ikke tænker på historien, men på fremtiden, må jeg sige, at det er så sandelig en illusion, for det menneske, som ikke kender historien, kender ikke nutiden og har ingen som helst mulighed for at bedømme fremtiden; så hænger den ganske frit i luften.

Hr. Dohrmann siger, at jeg bruger det samme manuskript. Ja, det er da muligt, jeg brugte noget af det samme, da vi behandlede lovforslaget om sparekasserne, for jeg snakker om lovenes relation: jeg prøvede på også at gøre fremskridtspartiet begribeligt, at lovene har relation til hinanden. Derfor vil de udtalelser, man kommer med, selvfølgelig altid tangere hinanden, hvis man da vil forstå mennesket i dette samfund og ønsker netop at bygge en tilværelse i frihed for dette samfund.

Så bliver der sagt, at man skal have frihed til at bo. Ja vel, det ønsker jeg så sandelig også, men når den eneste måde, man kan give folk mulighed for at få frihed til at udøve deres erhverv, er, at man tvinger dem til at bo det sted, hvor de udøver deres erhverv, ja, så vælger jeg det mindste onde netop at have frihed i erhvervet og samtidig forlange, at de skal bo dette sted. Jeg kan ikke finde andre muligheder, men jeg vil gerne være med til at diskutere dette spørgsmål.

Frygt for opkøb fra EF tror jeg nok man skal tænke lidt mere alvorligt over, end man gør i fremskridtspartiet. Når man siger, at der først kan blive fri etableringsret efter 1978, må jeg sige: ja vel, men så kan vi ikke gennemføre dette lovforslag, for så bliver det skam under diskriminationsparagraffen. Så bliver det sagt, at bylandmænd ikke har købt landejendomme; ja, jeg skal gerne tage fremskridtspartiet op i Nordjylland og vise mangfoldige ejendomme, som er købt af bylandmænd simpelt hen for at investere kapital deri.

Jeg gentager: jeg ønsker de bedste vilkår for landbruget, dér hører jeg hjemme, for dem vil jeg også kæmpe, og jeg siger held for den frie bonde — og det skulle fremskridtspartiet også gøre.

Risgaard Knudsen (S):

Jeg tror, alle tilstedeværende vil erkende, at den debat, vi her har haft, uanset vor indstilling til selve lovforslaget alligevel har været en nyttig debat. Visse ting er blevet trukket klart op, og når denne debat slutter, er der ingen her, der kan være i tvivl om, at når vi beskæftiger os med spørgsmål inden for landbrug, er fremskridtspartiets stilling den, at man foretrækker at varetage interesserne for de kredse, der just ikke lever af at dyrke jorden, hvorimod man prioriterer de interesser, som rører sig i de landbohjem, hvor man skal leve af at dyrke jorden, langt, langt mindre. Jeg synes, det er væsentligt, vi får det understreget, og jeg synes også, det er væsentligt, at vi her, inden debatten slutter, får slået fast, at når der er tale om at varetage interesserne i selve landbruget, er det ikke fremskridtspartiet, vi skal regne med.

Så har jeg noteret mig, at hr. Ove Jensen for et øjeblik siden erkendte, at det lovforslag, som fremskridtspartiet her har fremsat, måske er for vidtgående. Ja, sådan faldt udtalelsen, og det var jo en indrømmelse. Jeg har også noteret mig, at hr. Ove Jensen ikke er medforslagsstiller. Havde hr. Ove Jensen været medforslagsstiller, kan der under henvisning til de udtalelser, der er fremsat, være grund til at antage, at forslaget ikke ville have været så vidtgående.

Lad det nu ligge. Jeg siger dette for derved at få lejlighed til at tilkendegive, at jeg har i hvert fald hæftet mig ved, at hr. Ove Jensen ikke uden videre vil afvise, at fremskridtspartiets lovforslag, som vi her behandler, måske er for vidtgående.

Så sagde hr. Ove Jensen, at landbrugsloven ikke kan administreres. Det er nyt for mig, det må jeg indrømme, og jeg vil da være meget interesseret i nærmere at få oplyst, hvorfra hr. Ove Jensen har denne viden. Jeg tror, der er mange, der vil være interesseret i at blive gjort bekendt med, hvorfra hr. Ove Jensen har fået denne viden. Mig bekendt er loven meget let at administrere for dem, der har med dens administration at gøre.

Erik Hansen (RV):

Det, der egentlig kalder mig op her i anden omgang, er mindre hr. Ove Jensen, der

[Erik Hansen.]

kom med nogle betragtninger, end nogle bemærkninger, der faldt fra ordføreren for centrum-demokraterne, hr. Thorkild Pedersen.

Hr. Thorkild Pedersen lod ligesom skinne igennem, at loven har været brugt ligesom en søk til at trække ned over hovedet på landbrugserhvervet. Jeg ved ikke, hvordan hr. Thorkild Pedersen har fået denne opfattelse; det kan i hvert fald ikke være ved at studere, hvad der blev sagt, det kan i hvert fald ikke være ved at søge kendskab til lovgivningen gennem den betænkning, som blev afgivet; det må være på en anden måde, han har fået sine hallucinationer.

Da denne lov blev vedtaget, var der en række henvendelser. Der var henvendelser fra landboorganisationerne, der var en henvendelse fra Organisationen af unge Landmænd, som meget stærkt præciserede, at der var behov for at få foretaget noget.

Jeg vil også gerne føje til, at læser man betænkningen, vil det fremgå med al ønskelig tydelighed, at bl. a. husmandsforeningerne meget stærkt bakkede det lovforslag op, som blev en realitet.

Når hr. Thorkild Pedersen kommer med en bemærkning om, at han har ringet til eller besøgt 20 landmænd, og dermed mener sig i besiddelse af en sagkundskab og en viden og en kontakt med landbrugserhvervet, som synes at ligge i en speciel klasse her i tinget, så vil jeg gerne sige, at hvis min kontakt med landbrugserhvervet som sådant alene byggede på, at jeg havde ringet til 20 landmænd, tror jeg, jeg ville have udtrykt mig med en større beskedenhed end den, hr. Thorkild Pedersen lagde for dagen fra denne talerstol.

Jeg tror, at det spørgsmål, som bliver behandlet her i dag, er langt mere rettet mod en fremtid, som indebærer problemer, som i dette øjeblik er svære at overskue.

Jeg vil kort sige, at det, jeg i første omgang sagde om, at jeg troede, vi skulle være opmærksomme på, hvad der kunne ske ikke

alene i denne generation og næste generation, men også frem i tiden, hvis man ikke agtede vel på at bevare dansk jord på danske hænder, skal jeg ikke uddybe, men jeg vil sige, at jeg tror, man skal være meget varsom med at slå sig til tåls med, at bare vi klarer problemet med fællesmarkedet, så er problemet løst på det lange sigt.

Hr. Thorkild Pedersen var inde på, at man kunne lempe loven. Man kunne f. eks. gøre det ved at sige, at de, der har været ved landbruget i 3 år inden for 10 års perioden, frit kunne få lov at købe landbrugsejendomme. Jeg er ked af at måtte sige det til hr. Thorkild Pedersen, men det er problemer, som vi har endevendt i udvalget; vi har drøftet gang på gang, om dette var en udvej, om det var en af måderne, man kunne ordne det på.

Jeg synes, hr. Ove Jensen sagde det rigtige, da han sagde, at landmændene bor på deres ejendomme, men så føjede hr. Ove Jensen til, at bopælspligten kan alligevel ikke accepteres. Der tror jeg vi er inde ved sagens kerne. Landmænd har ikke noget problem. De mange gange 20 landmænd, som jeg har truffet og træffer og kender og diskuterer problemerne med, siger, at bopælspligten er ikke et problem for landmænd, for vi bor her alligevel. Når det er et problem alligevel, er det, fordi hr. Ove Jensen ligesom vil gøre det til en knage, man kan hænge en eller anden ting op på.

Må jeg sige til hr. Arne Bjerregaard, der heroppefra sagde, at det, der afgør, om en landbrugsejendom er dyr eller billig, er forrentningsprocenten, at jeg ville ønske, det var tilfældet. Jeg ville ønske, det var tilfældet, at det var forrentningsprocenten, der var afgørende. Men det er det jo ikke. Det er jo spørgsmålet om udbud og efterspørgsel, og derfor ser man, at i dele af landet er landbrugsejendomme oppe i priser, der gør det helt umuligt for en ung landmand at etablere sig med en landbrugsejendom og gøre det til en levevej. Det er derfor, vi har måttet foretage det, som vi har gjort her.

Aage Frandsen (SF):

Fremskridtspartiets ordfører var inde på, at problemet om andre EF-borgeres opkøb ikke var et problem og først ville blive det i 1978, og så kunne man tage problemet op, hvis det blev et problem.

Jeg vil lige gøre opmærksom på, at da vi vedtog denne lov, havde vi en diskussion om dette, og det fremgik tydeligt, for det første at den daværende regering ikke mente, at det ville være helt til 1978, inden man fra EFs side ønskede at ophæve den frie etableringsret, for det andet at den daværende regering ikke fandt det rimeligt at nedlægge veto i et sådant spørgsmål. Det kan være, den nuværende regering har en anden opfattelse, men hvis ikke dette er tilfældet, er problemet om andre EF-borgeres opkøb helt oplagt aktuelt, ikke i 1978, men sandsynligvis meget før.

Så er der spørgsmålet om de ordførere, der her har sagt, at de taler på landbrugets vegne, og henviser til de og de landmænd, som har sagt sådan og sådan. Der er det ved det, at de landmænd, som i øjeblikket er etableret, ikke mindst de landmænd, som står for at skulle sælge, har en helt anden interesse i dette spørgsmål, end fremtidige landmænd har. Derfor er det en helt anden situation for de unge landmænd, de kommende landmænd, end det er for de mennesker, som skal sælge. Hvis man ophæver loven om bopælspligt og kravet om hovederhverv, betyder det simpelt hen, at vi forærer tusinder af kroner, i nogle tilfælde millioner af kroner, til de mennesker, der i øjeblikket sidder på landbrugsjorden, fordi de vil kunne sælge til byboere, som er langt mere kapitalstærke.

Så vil jeg til allersidst sige til hr. Poul Westergaard, som var inde på, at disse ting, bopælspligt og kravet om hovederhverv, var lapperier, at det er jeg fuldstændig enig med hr. Poul Westergaard i. Det ville have været langt bedre, om vi ikke havde stået over for problemerne med prisstigninger, som er en følge af, at vi er kommet ind i EF. Det ville have været langt bedre, hvis vi havde indført en ordentlig beskatning af jorden. Det er der ikke flertal for her i tinget. Så bliver vi nødt til at tage den næstbedste eller den tredjebedste løsning, og det er det, der er tale om her. Det er den, man vil fjerne.

Dohrmann (FP):

Jeg er næsten ked af at sige det, men jeg tror, hr. Risgaard Knudsen har hørt forkert, når han påstår, at det ikke er landbrugernes ve og vel, vi tænker på. Jo, det er landbrugerne, vi tænker på, men det er ikke bare landbrugerne, det er hele samfundet, vi tænker på.

Hvad er en landbrugsejendom værd uden produktion? Den er intet værd. Lad os få nogle flere nye folk ind, og lad os få en større produktion og dermed en større eksport.

(Kort bemærkning).

H. C. Toft (KF):

Jeg har bedt om en kort bemærkning i anledning af hr. Aage Frandsens indlæg, idet hr. Aage Frandsen gav udtryk for, at man kunne risikere, at vi måtte ophæve de bestemmelser, vi har om begrænsning af udlændinges adgang til at købe jord i Danmark inden 1978. Jeg vil gerne erindre hr. Aage Frandsen og andre om, at da vi tiltrådte traktaten om EF, fik vi tilsagn om, at vi har ret til at bevare de nuværende bestemmelser om erhvervelse af fast ejendom i Danmark, som er vedtaget i 1959, og at EFs bestemmelser først skal træde i kraft i 1978. Disse bestemmelser i EF går i dag ud på, at man skal være 2 år ved landbruget i værtslandet, inden man kan overtage en landbrugsejendom. Vi er i dag selv medlem af EF, og såfremt man stiller krav om eller ønsker at gennemføre bestemmelser inden for EF, som vi er imod, kan vi nedlægge veto.

Hr. Aage Frandsen gav udtryk for, at den tidligere regering havde en anden opfattelse end den, jeg her har givet udtryk for, og jeg skal derfor erindre om, at den tidligere markedsminister i landbrugsudvalget netop gav udtryk for det, jeg her har sagt fra talerstolen.

Karlskov Jensen (V):

Det var også kun en kort bemærkning, jeg gerne ville knytte til hr. Aage Frandsens indlæg, og den drejer sig sådan set om det samme, som hr. H. C. Toft nu nævnte. Det direktiv, der ligger til grund for den frie etableringsret i landbruget, træder efter dets

[Karlskov Jensen.]

ordlyd i kraft på et tidligere tidspunkt end 1. januar 1978, men det er også rigtigt, at vi har ret til at søge udsættelse, og der er intet, der tyder på, at bestemmelserne træder i kraft før den 1. januar 1978.

Thorkild Pedersen (CD):

Vi i centrum-demokraterne vil være med til at sætte skub i alle erhverv i det danske samfund. Det kan ikke hjælpe, at man er bange for at stå frem og sige sin oprigtige mening, og her vil jeg gerne have lov at sige til hr. Erik Hansen m. fl., at der er kommet nye folk i dette ting, og derfor vil der også komme nye skikke, måske skikke, som de politikere, der har siddet her indtil nu, ikke er vant til. Hr. Erik Hansen, som vist har siddet her i 8 år, siger til mig: vi vil ikke være med til at trække noget ned over hovedet på landmændene. Jeg synes lige, at jeg skal have lov til at retfærdiggøre mine udtalelser over for hr. Erik Hansen, da jeg synes, det var en meget dårlig måde, hr. Erik Hansen fremsatte sit postulat på. Det gælder i alle erhverv inden for det danske samfund, at vi ikke er interesseret i, at der skal laves restriktioner, som er med til at sætte nogen ud af spillet. Det, jeg sagde før, da jeg nævnte disse ældre landmænd, som har været på landet og har knoklet på landet i mange år, var, at de skal have muligheder for, når de bliver ældre, at sælge deres ejendom, så den kan komme med i produktionsapparatet igen. Det går jo i stå inden for landbruget, hvis disse mennesker skal blive boende på deres gård i mange år frem i tiden, fordi de ikke har muligheder for at afsætte den. Det er en stagnation inden for landbruget, som vi ikke er interesseret i at medvirke til.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Hr. H. C. Toft og hr. Karlskov Jensen har naturligvis ret i, at der står i tiltrædelses-traktaten, at med hensyn til fri etableringsret gælder det først fra 1978. Det er den formelle betragtning, men man kan ikke se bort fra det, som jeg sagde, nemlig at der inden for EF arbejdes for, at man går bort fra, at dette først skal gælde fra 1978, og at der i den tidligere regerings periode i rege-

ringen var en stemning for, at man ikke skulle opretholde en slags veto indtil 1978. Derfor ønskede jeg ikke så meget et udsagn fra hr. Karlskov Jensen, repræsenterende regeringspartiet, som et udsagn fra landbrugsministeren, som kan bekræfte, at venstre-regeringen ønsker at opretholde kravet om de 2 års bopæl i Danmark, hvis man indfører fri etableringsret før 1978.

Vi vil meget gerne støtte, at man ikke lukker op, før det er højst nødvendigt, og vi vil kæmpe for, at man ikke lukker op overhovedet. Men det var under andre forudsætninger, vi arbejdede tidligere. Vi har ikke fået nogen udtalelse fra regeringen efter dens tiltræden om, at den har ændret standpunkt i forhold til den tidligere regering, og derfor er vi uvidende om, hvorvidt den har ændret standpunkt.

(Kort bemærkning).

Erik Hansen (RV):

Jeg vil sige til hr. Thorkild Pedersen, der spørger, om ikke jeg har bemærket, at der er kommet nye folk og nye skikke i tinget: jo, det har jeg såmænd bemærket, men jeg har også bemærket af hr. Thorkild Pedersens tale i dag, at der i hvert fald ikke er kommet nye tanker fra ham.

I det, der er blevet sagt i dag af hr. Thorkild Pedersen i spørgsmålet om landbrugslovgivningen, er der ikke en tøddel nyt overhovedet, og det, jeg specielt i denne sag gerne vil have lov til at sige, er: tror man virkelig ikke, at landboorganisationerne, at husmandsforeningerne, at Organisationen af unge Landmænd har kontaktet os? Derfor er det lidt forkert ligesom at ville sige: ja men jeg har kontaktet 20 landmænd, jeg ved, hvad der rører sig i befolkningen.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Hr. H. C. Toft har ordet for en kort bemærkning, og derefter går vi over til den indskrevne talerrække.

H. C. Toft (KF):

Det er igen i anledning af hr. Aage Frandsens bemærkninger, idet han gav udtryk for, at man inden for EF overvejer at ophæve 2 års bestemmelsen. Det, vi har fået tilsagn om, og som vi fik bekræftet ved underskriften af EF-traktaten, er, at de

[H. C. Toft.]

nuværende danske bestemmelser, hvorefter man ikke uden tilladelse kan erhverve fast ejendom i Danmark, hvis man er udlænding, gælder til 1978, og først efter 1978 træder 2 års bestemmelsen i kraft. Vil man inden for EF ændre i disse etableringsbestemmelser for landbrug, er vi med i forhandlingerne, og daværende markedsminister Ivar Nørgaard gav udtryk for i udvalget, hvilket blev bekræftet her ved anden behandling i maj måned 1973, at vi da har mulighed for at nedlægge veto, hvis man går videre, end det danske folketing ønsker.

Ove Jensen (FP):

Til hr. Arne Bjerregaards bemærkninger om, at man skulle kende historien for at kunne beskæftige sig med fremtiden, vil jeg sige, at vi kender så udmærket historien, men man kan da godt kende den, uden at have alle sine tanker ved den. Som jeg har sagt før, drejer vores tanker sig om, hvordan vi kan forme fremtiden, og det vil jeg fastholde.

Så sagde hr. Arne Bjerregaard også, at han ønskede de bedste vilkår for bonden, og det gør vi også. Så håber jeg, vi kan blive enige om et godt resultat med hensyn til denne lovændring, for hvis det er udgangspunktet, er vi enige.

Til hr. Risgaard Knudsen, som ikke mente, at vi ville tilgodese de landmænds interesser, som skulle leve af at dyrke jorden, må jeg sige, at så må hr. Risgaard Knudsen ikke have hørt godt efter, da jeg var herpepe, for jeg sagde netop, at det var deres interesser, vi ønskede at tilgodese. Det er netop de folk, som dyrker jorden, og som har ejendommene, der er imod denne lov. Jeg skal ikke komme ind på procenter, men det er i hvert fald en meget lille part af landmændene, der er tilfreds med den lov, som blev vedtaget her sidste år. Det er helt sikkert.

Hr. Risgaard Knudsen spurgte også, om jeg mente, at lovforslaget var for vidtgående. Jeg fandt hurtigt ud af, da de forskellige ordførere havde talt, at de mente, at vort lovforslag var for vidtgående, og derfor gav jeg tilsagn om, at vi ville lempe på det. Jeg kunne tænke mig, det var sådan noget med, at man ville opretholde kravet om, at man ikke må eje mere end to ejendomme. Men

diskussionen om det mener jeg må høre hjemme i udvalget.

Hr. Risgaard Knudsen kritiserede mig for at have sagt, at man ikke kunne administrere loven. Det kan man så absolut heller ikke, og her tænker jeg særlig på det med, at landbruget skal være hovederhvervet. Hvordan vil man ærlig talt finde ud af, om en mand, der har arbejdet 4 timer inde i et erhverv, hvor han ikke skal kontrolleres, også arbejder 4 timer, når han kommer hjem på sin gård? Den eneste måde, det kan lade sig gøre på, er ved at sende en mand med ham, lade ham følge ham fra morgen til aften og se, hvor mange timer han arbejder det ene sted og hvor mange timer det andet sted. For efter loven er det både tiden og indtægten, der er afgørende. Det er simpelt hen umuligt at kontrollere, om landbruget er hovederhvervet. Det er helt afgjort.

(Kort bemærkning).

Thorkild Pedersen (CD):

Jeg kan ikke forstå, at hr. Erik Hansen angriber mig så stærkt, fordi jeg har tilladt mig den frihed at opsøge omkring 20 landmænd rundt om i landet for at høre deres mening om en lov, som vedrører dem. Jeg tror, hr. Erik Hansen er inde på en forkert bane, når han synes, det er forkert, at man har den opfattelse, at det er dem, loven drejer sig om, man skal kontakte i første instans. Jeg troede faktisk ikke, at hr. Erik Hansen kunne tillade sig i betragtning af hans partis program at fremsætte sådanne postulater. Det er, ligesom hr. Erik Hansen er bange for, at jeg er gået ud og har taget nogle af hans vælgere. Det regner jeg da ikke med, for jeg regner efterhånden med, at den danske vælgerskare vil stemme på dem i samfundet, som vil tale deres sag i enhver sag, uanset hvad mandens parti hedder. Men vi inden for centrum-demokraterne vil, som jeg sagde til hr. Erik Hansen før, i enhver situation handle i den bedste hensigt til gavn for dem, vi skal lovgive for.

(Kort bemærkning).

Arne Bjerregaard (KrF):

Først vil jeg sige til hr. Thorkild Pedersen med hensyn til det, der blev sagt om at sælge ejendommene: til hvem skulle man

[Arne Bjerregaard.]

sælge dem, hvis man ikke må sælge dem til byfolk? Men det er jo netop det, der er problemet, at ejendomspriserne ikke må stige så meget fordi de nye landmænd skal have mulighed for at købe dem.

Hr. Ove Jensen siger, at de udmærket kender historien. Ja, det håber jeg så sandelig også, men når man så postulerer, at fremtiden ligger i fortiden, så har man i hvert fald ikke taget ved lære af sit kendskab til historien.

Der må også være en vis uenighed i partiet, når hr. Ove Jensen siger at han vil det bedste for landmændene — og her regner jeg altså med de egentlige landmænd — medens fra samme parti hr. Dohrmann siger: vi skal have ophævet dette, for at vi kan få så mange bylandmænd som muligt, for det vil give en større produktion. I det tilfælde vil jeg nok spørge: hvor er så den frie bonde, som jeg også heroppefra sagde at jeg ønskede at bevare, den bonde, som har betydet så meget for det danske samfund, og som også har betydet, at vi parlamentarisk kan sidde her i dag?

(Kort bemærkning).

Erik Hansen (RV):

Jeg er nødt til at sige til hr. Thorkild Pedersen, at han for mig må gøre nøjagtig, hvad han vil, men han skal bare ikke komme herop og sige, at nu er der kommet nye folk og nye skikke ind, og det skal vi til at rette os efter. Hr. Thorkild Pedersen har ikke i denne debat bidraget med noget overhovedet, der var nyt i nogen som helst henseende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs-og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg

det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Undervisningsudvalget:

Udtræder: Tastesen

Ny stedf.: Buchart Petersen.

Kommunaludvalget:

Udtræder: Buchart Petersen

Ny stedf.: Tastesen.

Udtræder: Halvgaard

Nyt medlem: Bodart.

Udtræder: Bodart

Ny stedf.: Halvgaard.

Udtræder: Poulsgard

Ny stedf.: Grønborg.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 7. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af sammenlægning af Ballerup-Måløv og Ledøje-Smørum kommuner.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om udenrigstjenesten.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om internationalt udviklingssamarbejde.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om atomanlæg (nukleare anlæg).

Mødet hævet kl. 16.58.